

ארוכה הדרך: דרמה מקראית על משיחת דוד (שמואל א פרק טז)

(שיעור מס' 59)

אוריאל טויטו

- (א) ויאמר ה' אל שמואל: עד מתי אתה מתאבל אל שאול ואני מאסתיו ממלך על ישראל מלא קרנך שמן ולך אשליחך אל ישי בית הלחמי כי ראיתי בבניו לי מלך:
- (ב) ויאמר שמואל: איך אלך ושמע שאול והרגני?
ויאמר ה': עגלת בקר תקח בנדך ואמרת לזבח לה' באתי:
(ג) וקראת לישי בזבח ואנכי אודיעך את אשר תעשה ומשחת לי את אשר אמר אליך:
- (ד) ויעש שמואל את אשר דבר ה'
ויבא בית לחם ויחרדו זקני העיר לקראתו ויאמר: שלם בואך?
(ה) ויאמר: שלום, לזבח לה' באתי
התקדשו ובאתם אתי בזבח ויקדש את ישי ואת בניו ויקרא להם לזבח:
(ו) ויהי בבואם וירא את אליאב ויאמר: אך נגד ה' משיחו:
- (ז) ויאמר ה' אל שמואל: אל תבט אל מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו כי לא אשר יראה האדם כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב:
- (ח) ויקרא ישי אל אבינדב ויעברהו לפני שמואל ויאמר גם בזה לא בחר ה':
(ט) ויעבר ישי שמה ויאמר גם בזה לא בחר ה':
(י) ויעבר ישי שבעת בניו לפני שמואל ויאמר שמואל אל ישי לא בחר ה' באלה:
- (יא) ויאמר שמואל אל ישי: התמו הנערים?
ויאמר: עוד שאר הקטן והנה רעה בצאן
ויאמר שמואל אל ישי: שלחה וקחנו כי לא נסב עד באו פה.
(יב) וישלח ויביאהו והוא אדמוני עם יפה עינים וטוב ראי
ויאמר ה': קום משחהו כי זה הוא:
- (יג) ויקח שמואל את קרן השמן וימשח אתו בקרב אחיו
ותצלח רוח ה' אל דוד מהיום ההוא ומעלה
ויקם שמואל וילך הרמתה:

פס' ב: ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני? ויאמר ה' עגלת בקר תקח בנדך ואמרת לזבח לה' באתי:

אברבנל פס' ב: והנה מה שאמר שמואל: איך אלך ושמע שאול והרגני, היה אצלי התנצלות בלתי אמיתי, ששמואל לא היה רוצה למשוך איש בחיי שאול, והיה בעיניו רע ומר המעשה, שישחית את מעשה ידיו הוא בעצמו, ושהוא יסכל את ידיו. ולכן כדי להשמט מן ההליכה התנצל ואמר: איך אלך ושמע שאול והרגני, עם היותו יודע שהאל ית' לא יעזוב את חסידיו, לעולם נשמרו. וגם ששאל לא ישלח ידו בנביא ה', והוא היה אוהב לשמואל מאוד וירא מלפניו ומכבדו יותר מאביו, ואיך יהרגהו? אבל היה זה בלי ספק להשמטו מליכך.

פסחים דף ח עמ' ב: והאמר רבי אלעזר: שלוחי מצוה אינן ניזוקין! - היכא דשכיח היזיקא שאני, שנאמר: ויאמח שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני ויאמר ה' עגלת בקר תקח בידך וגו'.

רד"ק פס' ב: עגלת בקר - מצאנו כי אף על פי שהיה מבטיח הקב"ה הנביא או הצדיק אע"פ כן הוא נשמר מלכת במקום סכנה, כמו שראינו ביעקב אבינו שהבטיחו הקדוש ברוך הוא בעברו ארם נהרים, ואמר לו: והשיבותיך אל האדמה הזאת, ושם גם כן נראה לו המלאך והבטיחו ואמר לו: שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך. וכאשר שמע כי עשו בא לקראתו וירא יעקב מאד וייצר לו. וכן דוד שהיה נמשח למלך על פי ה' היה בורח מפני שאול. וגם גד הנביא אמר לו לא תשב במצודה. וכן בדברי המלחמות היו עושין תחבולות אחר הבטחת האל ית' כמו שעשה גדעון בדבר הכדים והלפידים. וגם פעמים היו עושין התחבולות במצות האל כמו שכתוב ביהושע בכבוש יריחו הקף את העיר. וכן צוה לשמואל הנביא תחבולה אף על פי שהיה הולך במצות. והטעם כי אף על פי שהקדוש ברוך הוא עושה נסים ונפלאות עם יראיו ברוב הם על מנהג העולם. וכן על מנהג העולם היה לו ליעקב לירא מפני עשו ולדוד מפני שאול אם היה מושח מלך בחייו והיה לו לבקש תחבולה: ...

ירמיהו פרק א: (טז) ודברתי משפטי אותם על כל רעתם אשר עזבוני ויקטרו לאלהים אחרים וישתחוו למעשי ידיהם: (יז) ואתה תאזר מתניד וקמת ודברת אליהם את כל אשר אנכי אצונך אל תחת מפניהם פן אחתך לפניהם: (יח) ואני הנה נתתיך היום לעיר מבצר ולעמוד ברזל ולחמות נחשת על כל הארץ למלכי יהודה לשריה לכהניה ולעם הארץ: (יט) ונלחמו אליך ולא יוכלו לך כי אתך אני נאם ה' להצילך:

הנצי"ב, העמק דבר, שמות לב, כו, בהרחב דבר שם: והנה שמואל הנביא הגיע למידה גבוהה זו [=שכל מעשיו נעשו לשם שמים בלי שום פניות כלל] משום הכי לא אמר ה' תחילה שייקח עגלת בקר, אבל שמואל הרגיש בעצמו שהיה מתעצב באותו עניין על שאול, כידוע, ולא מצא בלבבו שמחה של מצווה שמגיע לאהבת ה' ודבקות, משום הכי שאל כדן והקב"ה השיבו כהלכה. **ספרי דברים פרשת האזינו פסקא שלז, מח:** וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה - בשלשה מקומות נאמר בעצם היום הזה. נאמר 'בעצם היום הזה' בנח (בראשית ז, יג). מלמד שהיו דור נח אומרים: ... אם אנו מרגישים בו אין אנו מניחים אותו [להיכנס לתיבה], ולא עוד אלא אנו נוטלים כשילים וקרדומות ומבקעים עליו את התיבה. אמר הקדוש ברוך הוא: הריני מכניסו בחצי היום וכל מי שיש בידו למחות יבוא וימחה.

ומה ראה לומר במצרים 'בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' (שמות יב, מא)? לפי שהיו מצריים אומרים: ... אם אנו מרגישים בהם אין אנו מניחים אותם [לצאת], ולא עוד אלא שאנו נוטלים סייפים וחרבות והורגים אותם בהם. אמר הקדוש ברוך הוא: הריני מוציאם בחצי היום וכל מי שיש בידו למחות יבוא וימחה.

ומה ראה לומר כאן (דברים לב, מח) 'בעצם היום הזה'? לפי שהיו ישראל אומרים: ... אם אנו מרגישים בו אין אנו מניחים אותו [לקחת את משה], אדם שהוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים והוריד לנו את המן והגיז לנו את השליו ועשה לנו נסים וגבורות אין אנו מניחים אותו. אמר הקדוש ברוך הוא: הריני מכניסו למערה בחצי היום וכל מי שיש בידו למחות יבוא וימחה. לכן נאמר: וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה'.

פס' יב - יג: וישלח ויביאהו והוא אדמוני עם יפה עינים וטוב ראי, ויאמר ה':

קום
משחהו כי זה הוא:
ויקח שמואל את קרן השמן
וימשח אתו בקרב אחיו ותצלח רוח ה' אל דוד מהיום ההוא ומעלה
ויקם שמואל וילך הרמתה:

בראשית רבה (וילנא) פרשה סג: אדמוני - אמר רבי אבא בר כהנא: כאלו שופך דמים. וכיון שראה שמואל את דוד אדמוני, דכתיב: וישלח ויביאהו והוא אדמוני (טז, יב) נתיירא ואמר אף זה שופך דמים כעשו. אמר לו הקב"ה: עם יפה עינים, עשו מדעת עצמו הוא הורג אבל זה מדעת סנהדרין הוא הורג.

תנחומא, וירא, ו: קום - לשון זירוז. אמר לו הקב"ה: משיחי עומד ואתה יושב? קום ומשחהו.

(אוריאל טויטו: oriel@orot.ac.il)